

STANOWISKO

ZGROMADZENIA OGÓLNEGO
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

W SPRAWIE SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

16 CZERWCA 2016 R.

W latach 2011–2015 kilkakrotnie wzrosła w Polsce liczba dzieci, które nie są szczepione w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych. Konieczne jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie, dlaczego tak się dzieje, skoro bezdyskusyjnie jednym z największych osiągnięć nowożytnej medycyny jest praktyka szczepień jako skutecznej ochrony przeciwko chorobom zakaźnym.

Głównymi przyczynami, z powodu których rodzice nie wykonują szczepień u swoich dzieci, są obawy o to, czy podawanie szczepionki jest bezpieczne oraz wyolbrzymianie znaczenia niepożądanych odczynów poszczepiennych. Należy jednak z całą mocą stwierdzić, że szczepionki są najlepiej sprawdzonymi preparatami farmaceutycznymi w Europie, a rygorystyczne badania naukowe ich jakości stanowią gwarancję bezpieczeństwa przyjmowania i skuteczności działania szczepionek.

W polskim Programie Szczepień Ochronnych (PSO) znajdują się szczepienia obowiązkowe (opłacane ze środków budżetowych) i zalecane (opłacane przez pacjentów lub ich opiekunów). Do szczepień obowiązkowych należą te przeciw: gruźlicy, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, błonicy, tężcowi, krztuścowi, *Haemophilus influenzae*, *poliomyelitis*, odrze, śwince, różyczce, a w grupach ryzyka refundowane są szczepienia przeciw ospie wietrznej, zakażeniom wywołanym przez *Streptococcus pneumoniae*. Priorytetem w rozszerzaniu PSO jest wprowadzenie populacyjnych, obowiązkowych i bezpłatnych szczepień przeciw pneumokokom dla dzieci do 2. roku życia, a także zastosowanie szczepionek wysokoskojarzonych. Należy także dążyć do promowania szczepień zalecanych – przeciwko: zakażeniom rotawirusowym, zakażeniom wywołanym przez *Neisseria meningitidis*, ospie wietrznej, wirusowemu zapaleniu wątroby typu A (WZW A), zakażeniom wywołanym przez wirus brodawczaka ludzkiego (HPV) oraz odkleszczowemu zapaleniu mózgu. W wielu krajach szczepienia te są elementem obowiązkowego (a więc bezpłatnego) programu szczepień dzieci.

Wśród szczepień zalecanych znajduje się także szczepienie przeciw grypie. Obecnie w polskim PSO są zawarte jedne z najlepszych i najszerszych rekomendacji dotyczących szczepienia przeciw grypie. Obejmują one też zdrowe dzieci do 18. roku życia oraz kobiety w ciąży. Niestety, mimo istnienia i propagowania tych rekomendacji stan zaszczepienia przeciw grypie w naszym kraju jest skrajnie niski – w ostatnim sezonie 3,44%. Zgodnie z apelem WHO należy dążyć do zwiększenia liczby tych szczepień.

Wbrew pozorom spór o szczepienia nie jest sporem naukowym. Jest to *sensu stricte* spór moralny. Spór ten jest naturalną konsekwencją istotnych zmian, które nastąpiły w drugiej połowie XX w., zwłaszcza swoistej zmiany paradygmatu moralnego medycyny (pojawienie się w etyce lekarskiej zasady autonomii moralnej pacjenta), ponadto – powstanie społeczeństwa ryzyka, charakterystyczny dla naszej epoki kryzys wszelkich autorytetów oraz rozwój technologii informacyjnej.

Fakty niezbieżnie wskazują na potrzebę i bezpieczeństwo wykonywania szczepień w celu ochrony jednostek i populacji przed chorobami zakaźnymi. Wydział Nauk Medycznych PAN, Komitet Immunologii i Etiologii Zakażeń Człowieka PAN i Zgromadzenie Ogólne PAN stanowczo rekomendują stosowanie szczepień ochronnych. ■